

Υπόθεση C-519/19

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

9 Ιουλίου 2019

Αιτούν δικαστήριο:

Sąd Okręgowy w Warszawie (Περιφερειακό δικαστήριο
Βαρσοβίας, Πολωνία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

13 Ιουνίου 2019

Ενάγουσα:

Passenger Rights spółka akcyjna με έδρα τη Βαρσοβία

Εναγομένη:

Ryanair DAC με έδρα το Δουβλίνο (Ιρλανδία)

[σελίδα πρωτοτύπου 1] ... [παραλειπόμενα]

ΔΙΑΤΑΞΗ

13 Ιουνίου 2019

To Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy
(Περιφερειακό Δικαστήριο Βαρσοβίας, 23ο τμήμα εφέσεων σε υποθέσεις
οικονομικού δικαίου ... [παραλειπόμενα]

... [παραλειπόμενα]

κατόπιν εξετάσεως ... [παραλειπόμενα]

... [παραλειπόμενα]

της υποθέσεως με αντικείμενο την αγωγή της Passenger Rights spółka akcyjna με
έδρα τη Βαρσοβία (πρώην Passenger Rights sp. z o.o. με έδρα τη Βαρσοβία)

κατά της Ryanair DAC με έδρα το Δουβλίνο (Ιρλανδία)

για την καταβολή οφειλής

κατόπιν εφέσεως που άσκησε η ενάγουσα

κατά της απόφασεως του Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου για τη διοικητική περιφέρεια της Βαρσοβίας, με έδρα τη Βαρσοβία)

της 15ης Φεβρουαρίου 2019 ... [παραλειπόμενα]

διατάσσει τα εξής:

Υποβάλλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυνάμει του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ακόλουθο ερώτημα προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

Έχουν τα άρθρα 2, στοιχείο β', 3, παράγραφοι 1 και 2, και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, καθώς και το άρθρο 25 του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, την έννοια, στο πλαίσιο ελέγχου του κύρους συμφωνίας περί διεθνούς δικαιοδοσίας, ότι ο τελικός αποκτών απαίτηση από καταναλωτή με εκχώρηση, ο οποίος όμως δεν είναι καταναλωτής ο ίδιος, μπορεί να επικαλεστεί την έλλειψη ατομικής διαπραγμάτευσης συμβατικών ρητρών και την ύπαρξη καταχρηστικών συμβατικών ρητρών σε συμφωνία διεθνούς δικαιοδοσίας; [σελίδα πρωτοτύπου 2]

Σκεπτικό

1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η ενάγουσα Passenger Rights spółka akcyjna με έδρα τη Βαρσοβία ζήτησε με την αγωγή της να υποχρεωθεί η εναγομένη Ryanair DAC με έδρα το Δουβλίνο (Ιρλανδία) να της καταβάλει το ποσό των 250 ευρώ ως αποζημίωση για ακυρωθείσα πτήση από Μιλάνο για Βαρσοβία.

Με τις προτάσεις της, η εναγομένη προέβαλε ένσταση έλλειψης διεθνούς δικαιοδοσίας του πολωνικού δικαστηρίου ζητώντας την απόρριψη της αγωγής. Επισήμανε δε ότι η συναφθείσα σύμβαση μεταφοράς υπόκειται στους Γενικούς Όρους Μεταφοράς της Ryanair, τους οποίους ο επιβάτης αποδέχθηκε με την αγορά του εισιτηρίου του μέσω διαδικτύου. Η εναγομένη παρατήρησε ότι η ρήτρα 2.4 των συγκεκριμένων Γενικών Όρων Μεταφοράς προβλέπει ότι, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη Σύμβαση ή στην οικεία νομοθεσία, η συναφθείσα με την ενάγουσα σύμβαση μεταφοράς, οι Γενικοί Όροι Μεταφοράς και οι ειδικότεροι κανόνες της εναγομένης διέπονται από το ιρλανδικό δίκαιο και πρέπει

να ερμηνεύονται σύμφωνα με το δίκαιο αυτό, και ότι όλες οι διαφορές που προκύπτουν από τη σύμβαση ή έχουν σχέση με αυτή υπάγονται στη δικαιοδοσία των ιρλανδικών δικαστηρίων. Η εναγομένη ισχυρίστηκε ότι από τη συμφωνία περί διεθνούς δικαιοδοσίας των ιρλανδικών δικαστηρίων δεσμεύεται και η ενάγουσα, η οποία είχε αποκτήσει την απαίτηση με εκχώρηση από τον επιβάτη.

Με απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2019, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε το αίτημα απόρριψης της αγωγής ως απαράδεκτης, όπως εξάλλου είχαν πράξει και άλλα πολωνικά δικαστήρια σε δεκάδες παρόμοιες υποθέσεις. Το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι μεταξύ του εκχωρητή της αγωγικής απαίτησης και της εναγομένης υφίστατο μεν συμφωνία διεθνούς δικαιοδοσίας, κατά την οποία η σύμβαση μεταφοράς διεπόταν από το ιρλανδικό δίκαιο και οι διαφορές από τη σύμβαση υπάγονταν στη δικαιοδοσία ιρλανδικού δικαστηρίου, όμως η σχετική ρήτρα δεν δέσμευε τον εκχωρητή της απαίτησης (επιβάτη). Το δικαστήριο παρέπεμψε συναφώς στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, [κατά το οποίο] ρήτρα σύμβασης που δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης θεωρείται καταχρηστική όταν, παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών που απορρέουν από τη σύμβαση.

Η εναγομένη άσκησε έφεση υποστηρίζοντας ότι το ειδικό σύστημα προστασίας των καταναλωτών που θεσπίζει το δίκαιο της Ένωσης ισχύει μόνο για τελικούς καταναλωτές οι οποίοι [σελίδα πρωτοτύπου 3] είναι ιδιώτες και δεν ασκούν οικονομική ή επαγγελματική δραστηριότητα. Επισήμανε δε ότι η ενάγουσα δεν είναι καταναλωτής και, ως εκ τούτου, δεν δύναται να επικαλεστεί την προβλεπόμενη για συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές προστασία ως προς τη δωσιδικία. Η εναγομένη προέβαλε, μεταξύ άλλων, παράβαση του άρθρου 1099, παράγραφος 1, του Kodeks postępowania cywilnego (κώδικα πολιτικής δικονομίας, στο εξής: ΚΠολΔ) και του άρθρου 17, παράγραφος 3, σε συνδυασμό με το άρθρο 19 του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (κανονισμός Βρυξέλλες Ια) λόγω μη εφαρμογής τους από το δικαστήριο, το οποίο ακολούθως δέχθηκε ότι οι Γενικοί Όροι Μεταφοράς και οι υφιστάμενοι ειδικότεροι κανόνες δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές και, κατά συνέπεια, δεν δεσμεύουν και την ενάγουσα. Η εναγομένη προέβαλε περαιτέρω παράβαση του άρθρου 385¹ του Kodeks cywilny (αστικού κώδικα, στο εξής: ΑΚ) σε συνδυασμό με το άρθρο 385³, αριθ. 23, ΑΚ και το άρθρο 509 ΑΚ, λόγω εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων στην προκείμενη διαφορά από το δικαστήριο, το οποίο δέχθηκε ότι οι ειδικότεροι κανόνες της εναγομένης, οι οποίοι αποκλείουν τη δικαιοδοσία των πολωνικών δικαστηρίων, δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή (δικαιοπάροχο της ενάγουσας) και, συνεπώς, και την ενάγουσα ως εκδοχέα.

1. ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις

Άρθρο 25

(1) Αν τα μέρη, ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας τους, συμφώνησαν ότι ένα δικαστήριο ή τα δικαστήρια κράτους μέλους θα δικάζουν τις διαφορές που έχουν προκύψει ή που θα προκύψουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση, το δικαστήριο αυτό ή τα δικαστήρια του κράτους αυτού έχουν διεθνή δικαιοδοσία, εκτός αν η συμφωνία είναι άκυρη ως προς την ουσιαστική της ισχύ της βάσει της νομοθεσίας του οικείου κράτους μέλους. Αυτή η δικαιοδοσία είναι αποκλειστική, εκτός αν τα μέρη συμφώνησαν άλλως. Η συμφωνία διεθνούς δικαιοδοσίας καταρτίζεται:

α) είτε γραπτά είτε προφορικά με γραπτή επιβεβαίωση:

β) είτε υπό μορφή ανταποκρινόμενη στην πρακτική που έχουν καθιερώσει οι συμβαλλόμενοι στις μεταξύ τους σχέσεις:

γ) είτε, στο διεθνές εμπόριο, υπό μορφή ανταποκρινόμενη στις συνήθειες τις οποίες τα μέρη γνωρίζουν ή οφείλουν να γνωρίζουν και οι οποίες είναι ευρέως γνωστές σ' αυτού του είδους την εμπορική δραστηριότητα και τηρούνται τακτικά από τους συμβαλλόμενους σε συμβάσεις του είδους για το οποίο πρόκειται στη συγκεκριμένη εμπορική δραστηριότητα.

(2) Κάθε διαβίβαση διά της ηλεκτρονικής οδού που επιτρέπει μεταγενέστερη πρόσβαση στο περιεχόμενο της συμφωνίας λογίζεται ότι έχει καταρτισθεί “γραπτά”.

[σελίδα πρωτοτύπου 4] (3) Το δικαστήριο ή τα δικαστήρια ενός κράτους μέλους στα οποία απονέμει διεθνή δικαιοδοσία η συστατική πράξη ενός trust έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία ως προς αγωγές κατά του ιδρυτή, του trustee ή του δικαιούχου ενός trust, αν πρόκειται για σχέσεις μεταξύ των προσώπων αυτών ή για δικαιώματα ή υποχρεώσεις τους από το trust.

(4) Οι συμφωνίες διεθνούς δικαιοδοσίας, καθώς και οι ανάλογες ρήτρες της συστατικής πράξεως του trust δεν παράγουν αποτελέσματα, αν είναι αντίθετες προς τις διατάξεις των άρθρων 15, 19 ή 23 ή αν τα δικαστήρια τη διεθνή δικαιοδοσία των οποίων αποκλείουν έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 24.

(5) Συμφωνία καθορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας που αποτελεί στοιχείο σύμβασης λογίζεται ως συμφωνία ανεξάρτητη από τους λοιπούς όρους της σύμβασης.

Η εγκυρότητα μιας συμφωνίας καθορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας δεν επιδέχεται προσβολής εκ μόνου του λόγου ότι η σύμβαση δεν είναι έγκυρη.

Οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές

Άρθρο 2

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

- α) «καταχρηστικές ρήτρες»: οι ρήτρες μιας σύμβασης όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 3·
- β) «καταναλωτής»: κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες·

Άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2

(1) Ρήτρα σύμβασης που δεν αποτελέσει αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση. [Εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας.

[σελίδα πρωτοτύπου 5] Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, δύνανται να λαμβάνουν μέτρα για την απαγόρευση των διακρίσεων αυτών.]* (2) Θεωρείται πάντοτε ότι η ρήτρα δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, όταν έχει συνταχθεί εκ των προτέρων και όταν ο καταναλωτής, εκ των πραγμάτων, δε μπόρεσε να επηρεάσει το περιεχόμενό της, ιδίως στα πλαίσια μιας σύμβασης προσχώρησης.

Το γεγονός ότι για ορισμένα στοιχεία κάποιας ρήτρας ή για μια μεμονωμένη ρήτρα υπήρξε ατομική διαπραγμάτευση, δεν αποκλείει την εφαρμογή του παρόντος άρθρου στο υπόλοιπο μιας σύμβασης, εάν η συνολική αξιολόγηση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, παρ' όλα αυτά, πρόκειται για σύμβαση προσχώρησης.

Εάν ο επαγγελματίας ισχυρίζεται ότι για μια τυποποιημένη ρήτρα υπήρξε ατομική διαπραγμάτευση, φέρει το βάρος της απόδειξης.

Άρθρο 6, παράγραφος 1

(1) Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους

*Σημ. μετ.: Στα δύο αυτά χωρία εντός αγκυλών, παρατίθεται στην πραγματικότητα το άρθρο 18 ΣΛΕΕ.

καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.

2. ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

- Kodeks cywilny z dnia 10 maja 2018 (Αστικός κώδικας της 10ης Μαΐου 2018, Dz. U. 2018, αριθ. 1025)

- Kodeks postępowania cywilnego z dnia 14 czerwca 2018 r. (Κώδικας πολιτικής δικονομίας της 14ης Ιουνίου 2018, Dz. U. 2018, αριθ. 1360)

Άρθρο 1099, παράγραφος 1 του ΚΠολΔ

Εάν σε ορισμένη υπόθεση δεν υφίσταται βάση που να θεμελιώνει τη δικαιοδοσία των ημεδαπών δικαστηρίων και εάν δεν είναι δυνατή ή δεν μπορεί να απαιτηθεί η εκδίκαση της υπόθεσης ενώπιον δικαστηρίου ή άλλου οργάνου τρίτης χώρας, η υπόθεση υπάγεται στη δικαιοδοσία των ημεδαπών δικαστηρίων εφόσον υπάρχει επαρκής σύνδεσμος με την πολωνική έννομη τάξη.

Άρθρα 385¹, 385³ αριθ. 23, 509 ΑΚ

[σελίδα προτοτύπου 6] (385¹) 1. Οι ρήτρες σύμβασης που συνάπτεται με καταναλωτή, οι οποίες δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή εάν διαμορφώνουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του κατά τρόπο που αντιβαίνει στα χρηστά ήθη και θίγει σοβαρά τα συμφέροντά του (μη επιτρεπτές συμβατικές ρήτρες). Αυτό δεν ισχύει για ρήτρες που καθορίζουν τις κύριες παροχές των συμβαλλόμενων μερών όπως, ενδεικτικά, την τιμή ή την αμοιβή, εφόσον είναι διατυπωμένες με σαφήνεια.

2. Εάν μια συμβατική ρήτρα δεν είναι δεσμευτική για τον καταναλωτή σύμφωνα με την παράγραφο 1, οι συμβαλλόμενοι εξακολουθούν να δεσμεύονται κατά τα λοιπά από τη σύμβαση.

3. Ως συμβατικές ρήτρες που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης νοούνται εκείνες επί του περιεχομένου των οποίων ο καταναλωτής δεν άσκησε καμία πραγματική επιρροή. Αυτό ισχύει ιδίως για συμβατικές ρήτρες οι οποίες αποτελούν γενικούς όρους συναλλαγών που προτάθηκαν στον καταναλωτή από τον αντισυμβαλλόμενο του.

4. Το βάρος απόδειξης του ισχυρισμού ότι ορισμένη ρήτρα αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης φέρει αυτός που την επικαλείται.

(385³ αριθ. 23) Σε περίπτωση αμφιβολίας λογίζονται ως μη επιτρεπτές συμβατικές ρήτρες οι οποίες, ιδίως, αποκλείουν τη δικαιοδοσία των πολωνικών δικαστηρίων ή υπαγάγουν ορισμένη διαφορά στη δικαιοδοσία πολωνικού ή αλλοδαπού διαιτητικού δικαστηρίου ή άλλου οργάνου ή επιβάλλουν την εκδίκαση της ενώπιον δικαστηρίου το οποίο είναι κατά τόπο αναρμόδιο βάσει του νόμου.

(509) 1. Ο δανειστής μπορεί να μεταβιβάσει την απαίτηση σε τρίτο χωρίς τη συναίνεση του οφειλέτη (εκχώρηση), εκτός εάν τούτο αντιβαίνει στον νόμο, σε συμβατική υποχρέωση ή στη φύση της ενοχικής σχέσης.

2. Με την εκχώρηση της απαίτησης μεταβιβάζονται στον αποκτώντα και όλα τα συναφή δικαιώματα, ιδίως η αξίωση για καθυστερούμενους τόκους.

ΟΙ ΑΜΦΙΒΟΛΙΕΣ ΤΟΥ ΑΙΤΟΥΝΤΟΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

1. Στο σύστημα του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί ή έχει την έδρα του ο εναγόμενος αποτελεί τη γενική αρχή η οποία διατυπώνεται στο άρθρο 4 του κανονισμού αυτού. Η ως άνω διάταξη απαριθμεί περιοριστικώς τις εξαιρετικές περιπτώσεις κατά τις οποίες ο εναγόμενος δύναται ή επιβάλλεται να εναχθεί ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους. Οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που εισάγουν εξαίρεση από τη γενική αυτή αρχή [σελίδα πρωτοτύπου 7] πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικώς, υπό την έννοια ότι δεν χωρεί ερμηνεία που βαίνει πέραν των περιπτώσεων οι οποίες ρητώς προβλέπονται από τον κανονισμό αυτόν (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 25ης Ιανουαρίου 2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, και της 20ής Ιανουαρίου 2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, σκέψη 32).
2. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την απόφαση της 9ης Ιουλίου 2009, Rehder (C-204/08, EU:C:2009:439), αποφάνθηκε ότι το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, σε περίπτωση αεροπορικής μεταφοράς προσώπων από ένα κράτος μέλος σε άλλο βάσει συμβάσεως που συνήφθη μόνο με μία αεροπορική εταιρία η οποία είναι ο πραγματικός μεταφορέας, το δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία να εκδικάσει αγωγή αποζημιώσεως η οποία στηρίζεται στην εν λόγω σύμβαση μεταφοράς και στον κανονισμό (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Φεβρουαρίου 2004, για τη θέσπιση κοινών κανόνων αποζημιώσεως των επιβατών αεροπορικών μεταφορών και παροχής βοήθειας σε αυτούς σε περίπτωση αρνήσεως επιβιβάσεως και ματαιώσεως ή μεγάλης καθυστέρησης της πτήσεως και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 295/91, είναι, κατ' επιλογήν του ενάγοντος, το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται ο τόπος αναχωρήσεως ή ο τόπος αφίξεως του αεροσκάφους, όπως οι τόποι αυτοί προβλέπονται στην εν λόγω σύμβαση. Στην υπό κρίση διαφορά, τόπος αναχωρήσεως ήταν η Πολωνία.
3. Εντούτοις, στην υπό κρίση υπόθεση υπήρχε μεταξύ του επιβάτη, δηλ. του εκχωρητή της αγωγικής απαίτησης, και της εναγομένης συμφωνία διεθνούς δικαιοδοσίας, η οποία προέβλεπε την εφαρμογή του ιρλανδικού δικαίου επί της συμβάσεως μεταφοράς και την υπαγωγή των διαφορών από τη σύμβαση αυτή στη

δικαιοδοσία των ιρλανδικών δικαστηρίων. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εν λόγω ρήτρα δεν ήταν δεσμευτική για τον εκχωρητή της απαίτησης (δηλ. τον επιβάτη), καθόσον, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, μια συμβατική ρήτρα που δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης θεωρείται καταχρηστική όταν, παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών που απορρέουν από τη σύμβαση. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι οι Γενικοί Όροι Μεταφοράς και οι υφιστάμενοι ειδικότεροι κανόνες δεν αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τον καταναλωτή και, συνεπώς, δεν ήταν δεσμευτικοί για την ενάγουσα, ήτοι την εκδοχέα της απαιτήσεως. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο παρέπεμψε, επίσης, στην αντίστοιχη ρύθμιση του εθνικού δικαίου που περιέχεται στο άρθρο 385¹ ΑΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 385³, αριθ. 23, ΑΚ, και προβλέπει ένα καθεστώς ειδικής προστασίας για τους καταναλωτές. **[σελίδα πρωτοτύπου 8]**

4. Κατά το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, αν τα μέρη, ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας τους, συμφώνησαν ότι ένα δικαστήριο ή τα δικαστήρια κράτους μέλους θα δικάζουν τις διαφορές που έχουν προκύψει ή που θα προκύψουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση, το δικαστήριο αυτό ή τα δικαστήρια του κράτους αυτού έχουν διεθνή δικαιοδοσία, εκτός αν η συμφωνία είναι άκυρη ως προς την ουσιαστική της ισχύ της βάσει της νομοθεσίας του οικείου κράτους μέλους. Αυτή η δικαιοδοσία είναι αποκλειστική, εκτός αν τα μέρη συμφώνησαν άλλως.
5. Επισημαίνεται ότι, με τη σύμβαση εκχώρησης, η απαίτηση του καταναλωτή μεταβιβάστηκε σε οικονομικό φορέα που είναι νομικό πρόσωπο. Υπό το φως των εθνικών διατάξεων και της τρέχουσας νομολογίας του Sąd Najwyższy (ανώτατου δικαστηρίου), η εκχώρηση επιτρέπεται ακόμη και αν αφορά απαίτηση που έχει χαρακτηριστεί ως καταχρηστική, καθόσον ο καταναλωτής έχει μεγαλύτερες πιθανότητες εισπράξεώς της εάν αναθέσει την είσπραξή της σε επαγγελματία αντί να στραφεί ο ίδιος κατά του επιχειρηματία που χρησιμοποίησε εις βάρος του αθέμιτες πρακτικές. Από καταχρηστικές συμβατικές ρήτρες δύναται να γεννηθεί απαίτηση μόνον υπέρ του καταναλωτή, αλλά η εν λόγω απαίτηση μπορεί να ικανοποιηθεί και με καταβολή σε τρίτον, για παράδειγμα στην περίπτωση καταπιστευματικής εκχώρησης της απαίτησης με σκοπό την είσπραξή της από τον εκδοχέα επ' ονόματί του, αλλά για λογαριασμό του καταναλωτή. Αυτό δεν θίγει τα δικαιώματα του καταναλωτή. Ο καταχρηστικός χαρακτήρας συμβατικής ρήτρας δύναται να διαπιστωθεί κατά την εκδίκαση της αγωγής με την οποία ο επιχειρηματίας, ο οποίος έχει αποκτήσει την απαίτηση, στρέφεται κατά του οφειλέτη ζητώντας την καταβολή της οφειλής ... [παραλειπόμενα]. Ωστόσο, μέχρι σήμερα, το Sąd Najwyższy (ανώτατο δικαστήριο) δεν έχει εξετάσει το ζήτημα αυτό από απόψεως ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης.

6. Το Sąd Okręgowy (περιφερειακό δικαστήριο) αμφιβάλλει αν, υπό το πρίσμα του άρθρου 3, παράγραφος 1, και του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, ο αποκτών απαίτηση από καταναλωτή δύναται να θεωρηθεί και ο ίδιος καταναλωτής, ώστε να μπορεί εν προκειμένω να εξεταστεί **[σελίδα πρωτοτύπου 9]** το κύρος της συμφωνίας διεθνούς δικαιοδοσίας. Δεν αμφισβητείται ότι η ενάγουσα –αποκτήσασα την απαίτηση– είναι επιχειρηματίας και απέκτησε την απαίτηση από τον επιβάτη (καταναλωτή) στο πλαίσιο της ασκήσεως επαγγελματικής της δραστηριότητας. Ανακύπτει, συνεπώς, το ζήτημα εάν δύναται να επικαλεστεί δικαιώματα που απορρέουν από συμφωνία διεθνούς δικαιοδοσίας, τα οποία εν τοις πράγμασι ανήκουν στον καταναλωτή, και εάν το εθνικό δικαστήριο δύναται να ελέγξει την εν λόγω συμφωνία υπό το πρίσμα της προστασίας του καταναλωτή κατά τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ.
7. Κατά το δίκαιο της Ένωσης, καταναλωτής είναι κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο ενεργεί για σκοπούς που δεν έχουν σχέση με την εμπορική, επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητά του. Ο «καταναλωτής» ορίζεται σε αντιδιαστολή προς την έννοια του «επιχειρηματία» (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 3ης Ιουλίου 1997, Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, σκέψη 16, και της 20ής Ιανουαρίου 2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, σκέψη 36). Υπό το πρίσμα της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, ως «καταναλωτής» νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες. Στην απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 1993, Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το ειδικό σύστημα προστασίας του καταναλωτή που προβλέπεται από το δίκαιο της Ένωσης διαπνέεται από τη μέριμνα προστασίας του καταναλωτή λόγω της ιδιότητάς του ως συμβαλλομένου ο οποίος λογίζεται ως οικονομικώς ασθενέστερος και νομικώς ως διαθέτων λιγότερη πείρα από τον αντισυμβαλλόμενο του, οπότε δεν πρέπει να αποθαρρύνεται να ασκήσει αγωγή υποχρεούμενος να το πράξει ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του ο αντισυμβαλλόμενος του. Στην ίδια υπόθεση, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι οι εν λόγω διατάξεις αφορούν τον τελικό καταναλωτή ως ιδιώτη, ο οποίος δεν εμπλέκεται σε εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες.
8. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια του «καταναλωτή» πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς, λαμβανομένης υπόψη της θέσης του προσώπου αυτού σε συγκεκριμένη σύμβαση, σε σχέση με τη φύση και τον σκοπό της σύμβασης αυτής, και όχι της υποκειμενικής κατάστασης του ίδιου αυτού προσώπου, καθόσον το ίδιο πρόσωπο μπορεί να θεωρηθεί ως καταναλωτής στο πλαίσιο ορισμένων πράξεων και επιχειρηματίας στο πλαίσιο άλλων πράξεων (βλ., στο ίδιο πνεύμα, τις αποφάσεις της 3ης Ιουλίου 1997, Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, σκέψη 16, και της 20ής Ιανουαρίου 2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, σκέψη 36). **[σελίδα πρωτοτύπου 10]**

9. Οι αμφιβολίες του εθνικού δικαστηρίου αφορούν το ζήτημα εάν η εκχώρηση της απαίτησης καταναλωτή σε επιχειρηματία έχει ως αποτέλεσμα ότι ο επιχειρηματίας υπεισέρχεται στη νομική θέση του καταναλωτή και μπορεί να επικαλεστεί τις ευνοϊκές ρυθμίσεις του ενωσιακού δικαίου για την προστασία των καταναλωτών, οι οποίες περιέχονται, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ της 5ης Απριλίου 1993. Το Δικαστήριο διαπίστωσε, σε διαφορετικό πλαίσιο, ότι η εκχώρηση απαίτησης δεν μπορεί, αφ' εαυτής, να ασκεί επιρροή στον καθορισμό του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 18ης Ιουλίου 2013, *ÖFAB*, C-147/12, EU:C:2013:490, και της 21ης Μαΐου 2015, *CDC Hydrogen Peroxide*, C-352/13, EU:C:2015:335). Περαιτέρω επισήμανε ότι μια εκχώρηση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δεν μπορεί να θεμελιώσει νέα ειδική δωσιδικία για τον εκδοχέα καταναλωτή. Επίσης το Δικαστήριο έκρινε ότι, σε περιπτώσεις απαιτήσεων που ανήκουν στην κατηγορία των αξιώσεων από αδικοπραξία, οι οποίες συνδέονται στενά με τον τόπο όπου συνέβη το [ζημιογόνο] γεγονός, η εκχώρηση της απαίτησης από τον αρχικό πιστωτή σε τρίτο δεν επηρεάζει τον καθορισμό του αρμόδιου δικαστηρίου. Επομένως, κατά την άποψη του Δικαστηρίου, κρίσιμο στοιχείο για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας είναι η φύση της οφειλής, η κατηγορία στην οποία εντάσσεται η απαίτηση. Η εκχώρηση της απαίτησης ουδόλως μεταβάλλει την αρχική φύση της οφειλής και, συνεπώς, δεν επηρεάζει τη δικαιοδοσία.
10. Στην απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2013, *Refcomp* (C-543/10, EU:C:2013:62), το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι μια ρήτρα διεθνούς δικαιοδοσίας δύναται καταρχήν να παράγει τα αποτελέσματά της μόνο στο πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ των συμβαλλομένων που συναίνεσαν στη σύναψη της σύμβασης. Και τούτο διότι η εν λόγω ρήτρα συμφωνήθηκε μεταξύ των συμβαλλομένων. Για να μπορεί αυτή η ρήτρα να αντιταχθεί σε τρίτο, απαιτείται καταρχήν η επ' αυτού συναίνεσή του.
11. Ωστόσο το Δικαστήριο, αποκλίνοντας προφανώς από το ανωτέρω σκεπτικό του, με την απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, *Schrems* (C-498/16) έκρινε ότι, δεδομένου ότι το ειδικό καθεστώς που θεσπίζουν τα άρθρα 15 επ. του κανονισμού 44/2001 διαπνέεται από τη μέριμνα προστασίας του καταναλωτή λόγω της ιδιότητάς του ως συμβαλλομένου ο οποίος λογίζεται ως οικονομικώς ασθενέστερος και ως διαθέτων νομικώς λιγότερη πείρα από τον αντισυμβαλλομένο του, ο καταναλωτής προστατεύεται μόνον εφόσον είναι ο ίδιος ενάγων ή εναγόμενος σε δίκη. Συνεπώς, ο ενάγων που δεν είναι ο ίδιος συμβαλλόμενος στην επίμαχη καταναλωτική σύμβαση δεν υπάγεται στις ευεργετικές διατάξεις της δωσιδικίας του τόπου κατοικίας του καταναλωτή (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 1993, *Shearson Lehman Hutton*, C-89/91, EU:C:1993:15, σκέψεις 18, 23 και 24). Οι ανωτέρω εκτιμήσεις πρέπει να ληφθούν υπόψη και στην περίπτωση καταναλωτή προς τον οποίο έχουν εκχωρηθεί απαιτήσεις άλλων καταναλωτών.

[σελίδα πρωτοτύπου 11] Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, οι προβλεπόμενοι στο άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 κανόνες περί δικαιοδοσίας στις συμβάσεις καταναλωτών ισχύουν, βάσει του γράμματος του άρθρου αυτού,

μόνο σε περίπτωση αγωγής καταναλωτή κατά του αντισυμβαλλομένου του, γεγονός το οποίο προϋποθέτει κατ' ανάγκη να έχει συναφθεί σύμβαση μεταξύ του καταναλωτή και του εναγομένου επαγγελματία (απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 32). Η προϋπόθεση της σύναψης σύμβασης μεταξύ του καταναλωτή και του εναγομένου επαγγελματία διασφαλίζει την προβλεψιμότητα κατά τον προσδιορισμό της δικαιοδοσίας, η οποία είναι ένας από τους σκοπούς του κανονισμού 44/2001, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 11 του κανονισμού αυτού.

12. Υπό το πρίσμα των προπαρατιθέμενων αποφάσεων ανακύπτει το ερώτημα εάν κρίσιμης σημασίας για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου και το κύρος μιας συμφωνίας διεθνούς δικαιοδοσίας είναι η «αρχική» φύση της οφειλής και εάν ο επιχειρηματίας που έχει αποκτήσει την απαίτηση δύναται να προσβάλει τη συμφωνία διεθνούς δικαιοδοσίας ως μη επιτρεπτή ρήτρα επικαλούμενος την προστασία του καταναλωτή.
13. Εάν η έννοια του καταναλωτή ερμηνευθεί συσταλτικώς, ο επιχειρηματίας που έχει αποκτήσει απαίτηση από καταναλωτή δεν δύναται να επικαλεστεί την προστασία που παρέχεται στον καταναλωτή ούτε να προσβάλει το κύρος της συμφωνίας διεθνούς δικαιοδοσίας.
14. Θα μπορούσε, ωστόσο, να υποστηριχθεί η άποψη ότι κρίσιμο στοιχείο είναι μόνον η αρχική απαίτηση, η πηγή της οφειλής από την οποία προέρχεται η οικεία απαίτηση και η οποία καθορίζει τη φύση της ενώ, αντιθέτως, η εκχώρηση αυτή καθαυτή δεν επηρεάζει τη φύση της οφειλής. Στην περίπτωση αυτή, ο επιχειρηματίας θα μπορούσε να επικαλεστεί την προστασία που παρέχεται στους καταναλωτές βάσει των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ, της 5ης Απριλίου, και να υπεισέλθει ουσιαστικά στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του καταναλωτή, ήτοι στην εν γένει νομική του θέση με όλες τις έννομες συνέπειες που απορρέουν εξ αυτής. Στην περίπτωση αυτή δεν πρόκειται για μεταβίβαση στον αποκτώντα μόνον της συμφωνίας διεθνούς δικαιοδοσίας, αλλά και του συστήματος ειδικής προστασίας του καταναλωτή που έχει θεσπιστεί διότι ο εν λόγω συμβαλλόμενος θεωρείται πιο αδύναμος σε σχέση με τον αντισυμβαλλόμενό του.
15. Μια τέτοια διεύρυνση του πεδίου προστασίας δεν φαίνεται να δικαιολογείται υπό το πρίσμα της μάλλον συσταλτικής ερμηνείας της έννοιας του «καταναλωτή». Περαιτέρω, η οδηγία επιβάλλει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν διατάξεις οι οποίες να προβλέπουν ότι οι καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτουν οι πωλητές ή προμηθευτές με καταναλωτές δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή, διότι είναι ο οικονομικώς ασθενέστερος συμβαλλόμενος. Αυτός είναι ο σκοπός που επιδιώκεται με το σύστημα προστασίας του καταναλωτή το οποίο καθιερώνει το ενωσιακό δίκαιο. Το σύστημα αυτό πρέπει να εξασφαλίζει την προστασία του καταναλωτή λόγω της ιδιότητάς του ως συμβαλλομένου ο οποίος λογίζεται ως οικονομικώς ασθενέστερος και νομικώς [σελίδα πρωτοτύπου 12] ως διαθέτων λιγότερη πείρα από τον αντισυμβαλλόμενό του, οπότε δεν πρέπει να αποθαρρύνεται να ασκήσει αγωγή υποχρεούμενος να το πράξει ενώπιον των

δικαστηρίων του κράτους στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του ο αντισυμβαλλόμενος του (απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Ιανουαρίου 1993, Shearson Lehman Hutton, C-89/91, EU:C:1993:15). Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, είναι απαραίτητο να δοθεί απάντηση στο υποβαλλόμενο προδικαστικό ερώτημα, προκειμένου να εκδοθεί απόφαση επί της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί το αιτούν δικαστήριο.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ